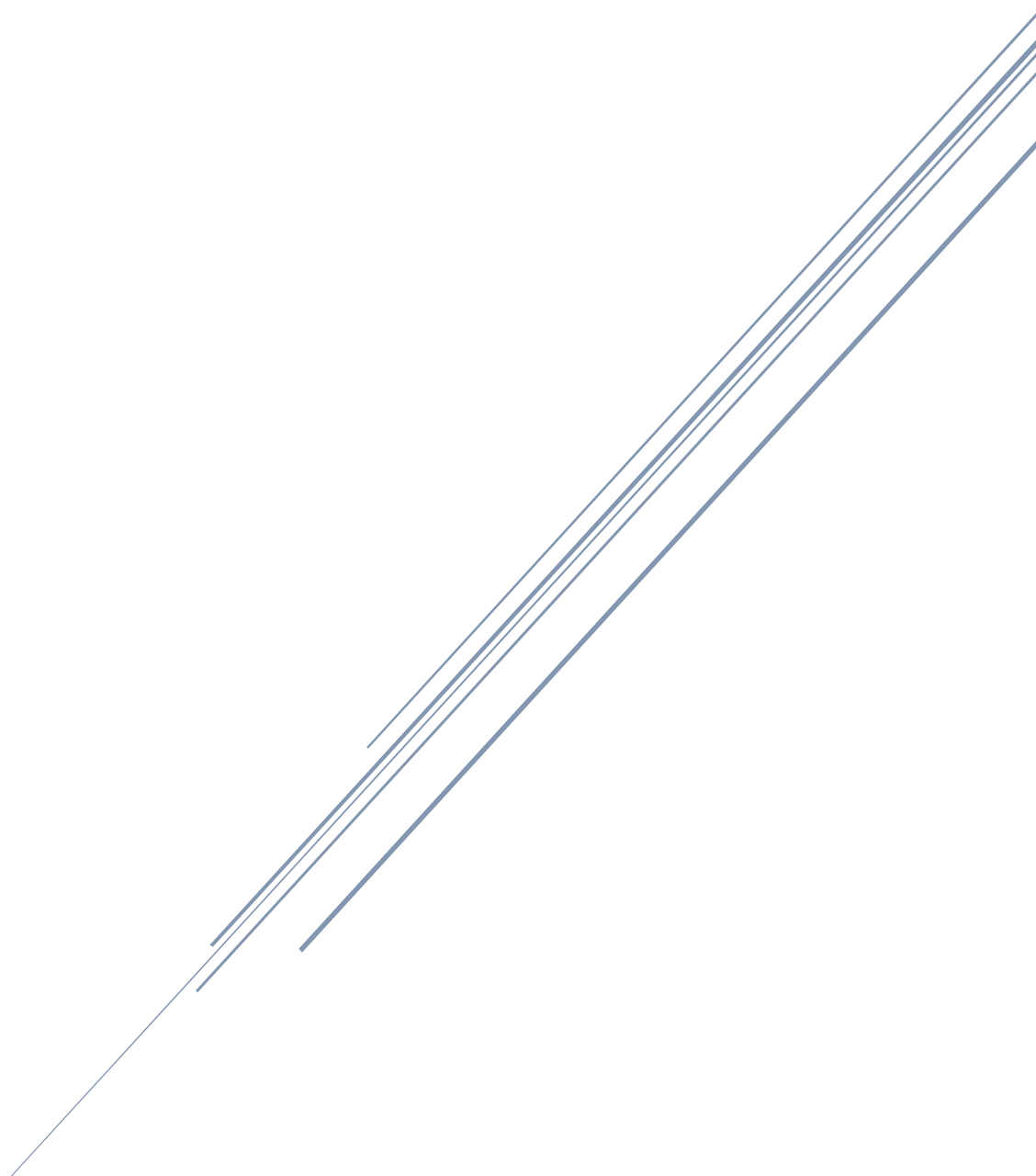

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ

Οκτώβριος 2019

Δημοσιονομικό Συμβούλιο

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Λεωφόρος Στροβόλου 53

Κτήριο Victory

2018 Στρόβολος, Λευκωσία

Ιστοσελίδα: www.fiscalcouncil.gov.cy

Τηλ.: 22606627, Φαξ: 22606656

1. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περιεχόμενα	2
2. Εισαγωγή.....	3
3. Σύνοψη.....	4
4. Θεσμικό δημοσιονομικό πλαίσιο	6
4.1 Περιβάλλον, κίνδυνοι και δημοσιονομικές εξελίξεις	6
4.2 Συμμόρφωση με Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Στόχο.....	10
4.3 Μακροοικονομικές προβλέψεις.....	13
4.4 Δημόσιο Χρέος.....	14
4.5 Θέση του Συμβουλίου	15
5. Συνταξιοδοτικό θεσμικό πλαίσιο.....	17
6. Συμπεράσματα.....	20
7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	21
7.1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Αξιολόγηση μακροοικονομικών προβλέψεων	21
7.2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Δημόσιο χρέος.....	28
7.3 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Αποταμίευση και επένδυση νοικοκυριών	29

Έγκριση Φθινοπωρινής Έκθεσης 2019

Η Έκθεση εγκρίθηκε ομόφωνα από το Δημοσιονομικό Συμβούλιο, στις 24/10/2019.

Το Δημοσιονομικό Συμβούλιο

Δημήτρης Γεωργιάδης
Πρόεδρος

Άλκης Λοιζίδης
Μέλος

Αντρέας Χαρίτου
Μέλος

Γραμματεία

Φρόσω Μανωλούδη

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας έκθεσης είναι η αξιολόγηση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών προβλέψεων που συνοδεύουν τον Προϋπολογισμό του 2020 και το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022.

Στα πλαίσια της διαδικασίας αυτής το Δημοσιονομικό Συμβούλιο (Συμβούλιο) προχωρεί σύμφωνα με τον Περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο στην αξιολόγηση:

- της δημοσιονομικής πολιτικής της Κυβέρνησης περιλαμβανομένων και των δημοσιονομικών μέτρων,
- της τήρησης του κανόνα για τη δημοσιονομική θέση που προβλέπει ότι το δημοσιονομικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης είναι ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό σε μεσοπρόθεσμη βάση και ότι το ετήσιο διαρθρωτικό ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης συγκλίνει προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που καθορίζεται από τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1466/97.
- Κατά πόσον η μείωση στο δημόσιο χρέος είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1467/97.

Επιπρόσθετα το Συμβούλιο δημοσιεύει στην Έκθεση του στοιχεία που αφορούν το μακροοικονομικό περιβάλλον, τη διαδικασία και τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για την διατύπωση εκτίμησης για τις μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών που συνοδεύουν τον Προϋπολογισμό του 2020 και την αξιολόγηση του κατά πόσο υφίσταται οποιαδήποτε συστημική μεροληψία στις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις κατά το χρόνο δημοσίευσης από τον Υπουργό.

Στα πλαίσια αυτά το Συμβούλιο καταγράφει τους βασικότερους κινδύνους που μπορούν να διαφοροποιήσουν τη πορεία των δημόσιων οικονομικών και την αναγκαιότητα λήψης μέτρων τα οποία θα μπορούν να αντιμετωπίσουν ή να μετριάσουν τις επιπτώσεις των κινδύνων που αναφέρονται.

Η παρούσα Έκθεση ετοιμάστηκε με στοιχεία που είχε στη διάθεση του το Συμβούλιο μέχρι τις 16 Οκτωβρίου 2019.

3. ΣΥΝΟΨΗ

Η Κυπριακή Οικονομία μετά την κρίση του 2013 και την ύφεση που συνεχίστηκε μέχρι και το 2014 συνεχίζει να καταγράφει θετικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά. Το εξωτερικό περιβάλλον παραμένει ευνοϊκό όπως διαφαίνεται και από τις ενέργειες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Federal Reserve με τη μείωση των επιτοκίων, με τις πιθανότητες επιδείνωσης του παρουσιάζονται αυξημένες.

Οι μακροοικονομικές συνθήκες που επικρατούν την περίοδο αυτή αναμένεται να οδηγήσουν στην επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας. Ο πληθωρισμός εκτιμάται ότι θα παραμείνει σε χαμηλά επίπεδα ενώ τόσο το δημόσιο χρέος όσο και η ανεργία προβλέπεται σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία να συνεχίσουν πτωτική πορεία.

Πίνακας 1

Κύριοι οικονομικοί δείκτες		
Δείκτης	Περίοδος/ Period	Αρ. ή %
ΑΕΠ	Μεταβολή 1ο τρίμηνο 2019 (%)	3.2
	Μεταβολή 2ο τρίμηνο 2019 (%)	3.2
	Μεταβολή 2019 (εκτίμηση %)	3.2
	2019 (εκτίμηση δισ. ευρώ)	21.5
Ανεργία	Αυγ. 2018 (χιλ.)	36.0
	Αυγ. 2018 (%)	8.2
	Αυγ. 2019 (χιλ.)	31.0
	Αυγ. 2019 (%)	6.8
Εργατικό δυναμικό	2ο τρίμηνο 2019 (χιλ.)	447.4
	2ο τρίμηνο αναλογία πληθυσμού (%)	62.8
	Μεταβολή με 2018 (χιλ.)	29.0
	Μεταβολή με 2018 (%)	6.9
Πληθωρισμός	Αυγ. 2018 (%)	1.7
	Αυγ. 2019 (%)	0.6
Δημόσιο χρέος	2018 (δισ ευρώ)	22.0
	2018 (% ΑΕΠ)	105.0
	30/9/19 (δισ. ευρώ)	21.1
	30/9/2019 (% ΑΕΠ)	98.1
	31/12/2019 (δισ. ευρώ εκτίμηση)	21.0
	31/12/2019 (% ΑΕΠ εκτίμηση)	97.4
Πρωτογενές δημοσιονομικό υπόλοιπο	Ιαν-Αυγ 2018 δισ ευρώ	1.1
	Ιαν-Αυγ 2018 (% ΑΕΠ)	5.1
	2018 (δισ ευρώ)	1.2
	2018 (% ΑΕΠ)	5.8
	Ιαν-Αυγ 2019 (δισ ευρώ)	1.2
	Ιαν-Αυγ 2019 (% ΑΕΠ)	5.6
	2019 (εκτίμηση δισ. Ευρώ)	1.3
	2019 (εκτίμηση % ΑΕΠ)	6.2

Πηγές: Στατιστική Υπηρεσία/ Υπουργείο Οικονομικών/ Eurostat

Οι δυνητικοί κίνδυνοι για την Κυπριακή Οικονομία εξακολουθούν να υπάρχουν με κυριότερο το ψηλό επίπεδο ιδιωτικού και δημόσιου χρέους. Οι αποφάσεις που λήφθηκαν όσον αφορά τον χρηματοπιστωτικών τομέα βοήθησαν στην μείωση των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων (ΜΕΧ) εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος όχι όμως στο σύνολο τους.

Η επίτευξη δημοσιονομικών πλεονασμάτων επιτρέπουν τη μείωση του δημόσιου χρέους το οποίο αναμένεται φέτος να μειωθεί κάτω από το 100% του ΑΕΠ και πιο συγκεκριμένα στο 97,4% για το 2019.

Η Κύπρος έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όσον αφορά στους δημοσιονομικούς κανόνες για το 2018 όπως αυτοί καταγράφονται στο εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, ενώ βάσει των μέχρι σήμερα στοιχείων και σχεδιασμών δεν αναμένεται οποιαδήποτε αρνητική απόκλιση κατά την τρέχουσα διετία.

Περαιτέρω, το Συμβούλιο παρατηρεί ότι δεν έχουν προχωρήσει ιδιαίτερα σημαντικές μεταρρυθμίσεις σε τομείς της οικονομίας οι οποίες θα βοηθήσουν στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της και θα καταστήσουν την οικονομία λιγότερο ευάλωτη σε περιόδους εξωτερικών κρίσεων. Η μειωμένη ανταγωνιστικότητα καταγράφεται από διάφορους δείκτες και εκθέσεις και αντικατοπτρίζεται στο όλο και αυξανόμενο έλλειμμα στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών. Μεταξύ άλλων θα πρέπει να ληφθούν μέτρα ώστε:

- Η δημόσια υπηρεσία να καταστεί λιγότερο γραφειοκρατική και πιο αποτελεσματική. Θα πρέπει να συμπεριληφθεί και ένας διαφανής και ορθολογιστικός μηχανισμός καθορισμού των απολαβών των δημοσίων υπαλλήλων. Ήδη καταγράφεται το ανησυχητικό φαινόμενο αύξησης των συνολικών απολαβών στο δημόσιο τομέα να αυξάνονται πέραν του αντίστοιχου των κρατικών εσόδων,
- να επιταχυνθεί ο χρόνος απονομής αποτελεσματικής δικαιοσύνης,
- να μειωθεί σημαντικά ο απαιτούμενος χρόνος έκδοσης τίτλων ακίνητης ιδιοκτησίας,
- να βελτιωθεί το επίπεδο παιδείας και να συγκρατηθούν οι δαπάνες της,
- να ενθαρρυνθεί η αποταμίευση των νοικοκυριών η οποία παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα και να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο που θα διασφαλίζει τη συνταξιοδοτική επάρκεια για το σύνολο των πολιτών,
- να ληφθούν μέτρα για την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων εντός και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος,
- να υπάρξει συνεχής παρακολούθηση της πορείας του νέου Γενικού Συστήματος Υγείας και να δημιουργηθούν οι μηχανισμοί ώστε να μην επιτραπεί η δημιουργία σημαντικών και διαχρονικών ελλειμμάτων που θα επιβαρύνουν τα δημόσια οικονομικά.
- να περιοριστεί η εξάρτηση της οικονομίας στο σχέδιο «κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση επενδυτών στην Κύπρο» και να βρίσκεται υπό συνεχή παρακολούθηση ώστε μην επηρεαστούν από αυτό άλλοι σημαντικοί τομείς της οικονομίας. Τα έσοδα από αυτό το σχέδιο δεν θα πρέπει να θεωρούνται μόνιμα και σε αυτά τα πλαίσια δεν θα πρέπει να δημιουργηθούν μόνιμες δαπάνες.
- να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας με την κατάργηση αχρείαστων κρατικών παρεμβάσεων στον ιδιωτικό τομέα, όπως και με τον εκσυγχρονισμό ή και την ιδιωτικοποίηση κρατικά ελεγχόμενων οργανισμών.

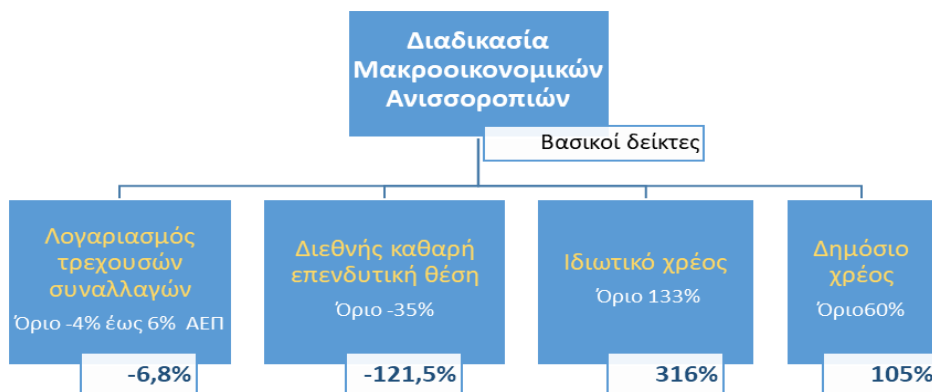
4. ΘΕΣΜΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

4.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Το μακροοικονομικό και εξωτερικό περιβάλλον, παρά τα σημάδια επιδείνωσης συνεχίζουν να επιδρούν θετικά στα δημόσια οικονομικά και να επιτρέπουν την τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων. Οι ανησυχίες για επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας παρουσιάζονται αυξημένες. Τυχόν επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας σε συνδυασμό με μεμονωμένα περιστατικά όπως μια άτακτη έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ και αυτό του τερματισμού εργασιών του ομίλου Thomas Cook μπορούν να διαφοροποιήσουν αρνητικά την πορεία της οικονομίας.

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες εκθέσεις η ώθηση της οικονομικής δραστηριότητας και κατ' επέκταση των δημοσίων εσόδων μέσω του σχεδίου «Κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση επενδυτών στην Κύπρο» δεν μπορεί να θεωρείται διατηρήσιμη. Η δημιουργία μόνιμων δαπανών με την υπόθεση ότι τα άμεσα και έμμεσα έσοδα από τον τομέα θα είναι επίσης μόνιμα θα δημιουργήσει κινδύνους δημοσιονομικού εκτροχιασμού και πιθανόν παραβίαση του «Κριτηρίου Αναφοράς Δαπανών». Ακόμη η συνέχιση και επέκταση του σχεδίου παρόλο που θα φέρει επιπρόσθετα έσοδα στην οικονομία με θετική επίδραση στα δημόσια οικονομικά θα έχει αρνητικές επιπτώσεις σε άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας εφόσον θα απορροφήσει πόρους από αυτούς ενώ θα μειώσει την ανταγωνιστικότητα τους μέσω της αύξησης των εξόδων τους.

Ανταγωνιστικότητα: Τα προβλήματα ανταγωνιστικότητας που καταγράφονται διαχρονικά μεταξύ άλλων, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω της Διαδικασίας Μακροοικονομικών

Αιςσοροπιών¹ και από διεθνείς οργανισμούς όπως το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (Εκθεση παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας 2019²) και τη Διεθνή Τράπεζα (Doing Business Report³) συνεχίζουν να υφίστανται και υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα λήψης διορθωτικών μέτρων. Η συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ μειωμένη ανταγωνιστικότητα της

¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-cyprus_en.pdf

² <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019-searching-for-the-win-win-policy-space>

³ https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf

κυπριακής οικονομίας αντικατοπτρίζεται και στο αυξημένο έλλειμμα στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών το οποίο εξαιρουμένης της επίδρασης των Οντοτήτων Ειδικού Σκοπού ανέρχεται οριακά πάνω από το 3,0%. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάνει ιδιαίτερη αναφορά στην έκθεση της για την Κύπρο⁴ τονίζοντας ότι λόγω της ισχυρής εσωτερικής κατανάλωσης το έλλειμμα αναμένεται να διευρυνθεί περισσότερο.

Κρατικές δαπάνες και μισθολόγιο: Η ανησυχία για αύξηση των κρατικών δαπανών δεν περιορίζεται μόνο στο ενδεχόμενο οριστικοποίησης της απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου για την αποκατάσταση των απολαβών στο δημόσιο τομέα. Οι κρατικές δαπάνες αυξάνονται πλέον με σημαντικό ρυθμό που όπως διαφαίνεται από το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022 αναμένεται να ξεπεράσουν τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης. Όπως φαίνεται και στο σχετικό **Γράφημα 1** το κρατικό μισθολόγιο κατά τους πρώτους 8 μήνες του έτους αυξήθηκε με οριακά ψηλότερο ποσοστό σε σχέση με τον αντίστοιχο ρυθμό αύξησης των κρατικών εσόδων. Σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-22 το κρατικό μισθολόγιο και οι πρωτογενείς δαπάνες για την Κεντρική Κυβέρνηση από φέτος θα αυξάνονται με ρυθμό σαφώς ψηλότερο του αντίστοιχου των εσόδων.

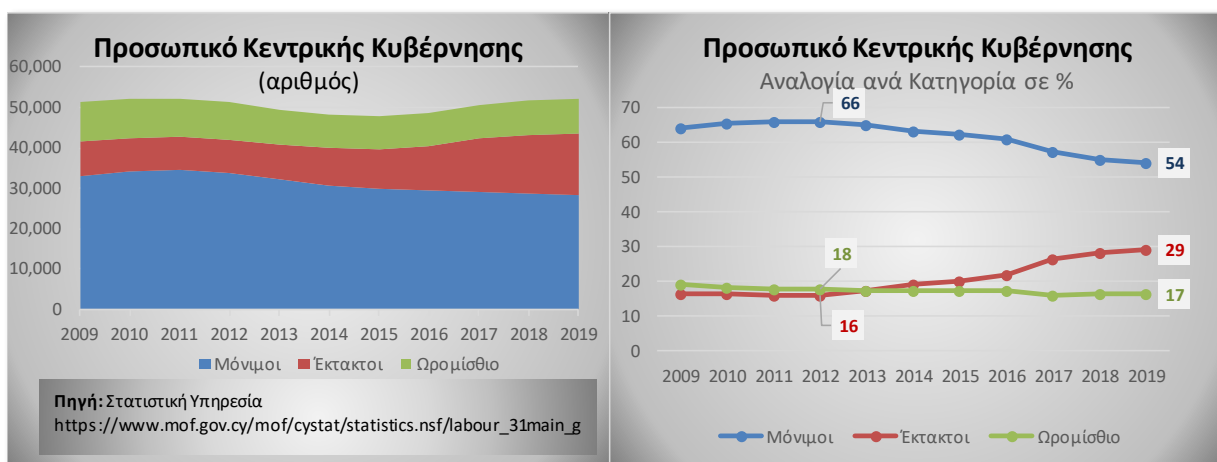
Γράφημα 1

Επιπρόσθετα η αύξηση του κρατικού μισθολογίου δύναται να επιταχυνθεί σε περίπτωση που αντιστραφεί η μετά την κρίση πολιτική που ακολουθήθηκε, δηλαδή της αντικατάστασης μόνιμου προσωπικού με έκτακτους και ωρομίσθιους. Όπως φαίνεται στα Γραφήματα 2 και 3 που ακολουθούν, από το 2013 και μετά η κάλυψη των αναγκών της Κεντρικής Κυβέρνησης γινόταν κυρίως με την πρόσληψη εκτάκτων υπαλλήλων. Είναι αναμενόμενο ότι όσο αυξάνεται ο αριθμός τους τόσο να αυξάνονται και οι πιέσεις για αλλαγή τους καθεστώτος, δηλαδή διορισμού σε μόνιμες θέσεις κάτι που θα επιβαρύνει τα δημόσια οικονομικά.

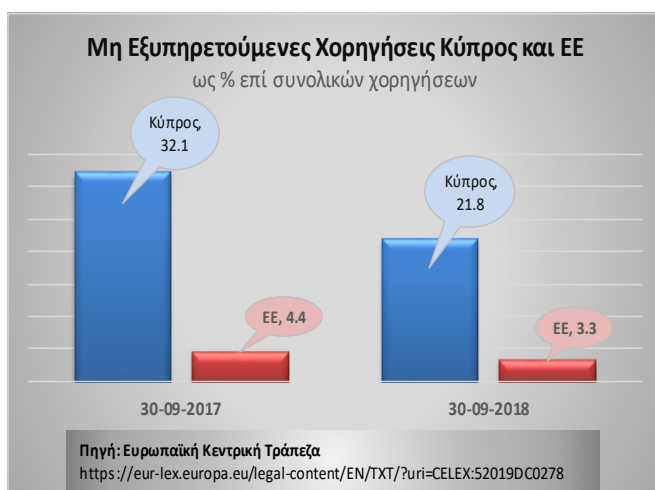
⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-cyprus_en.pdf

Γραφήματα 2 και 3

Μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις: Τα πρόσφατα στοιχεία που δείχνουν μειωμένο ενδιαφέρον συμμετοχής εκ μέρους των δανειζόμενων στο Σχέδιο ΕΣΤΙΑ αναδεικνύουν μεταξύ άλλων τη μειωμένη πρόοδο στην αντιμετώπιση του προβλήματος των Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων (ΜΕΧ) και ότι οι κίνδυνοι για τον τομέα και την οικονομία δεν έχουν εξαλειφθεί. Όπως φαίνεται στο **Γράφημα 4** παρά τη μείωση του ποσοστού των ΜΕΧ τα ποσοστά στην Κύπρο παραμένουν συγκριτικά εξαιρετικά ψηλά σε σχέση με τον μέσο ευρωπαϊκό όρο.

Γράφημα 4

Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί προέρχεται κυρίως από την πώληση δανείων σε οργανισμούς εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος που υποδηλώνει ότι στο σύνολο της οικονομίας η πρόοδος στην αντιμετώπιση του προβλήματος ήταν σαφώς μικρότερη. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας χρειάστηκε επαλειμμένα κρατική στήριξη κάτι που έχει αυξήσει σημαντικά το δημόσιο χρέος.

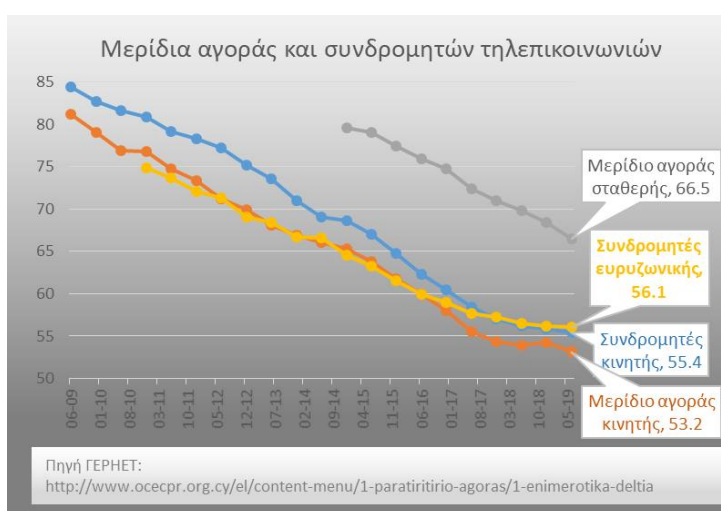
Πέραν του κινδύνου αυτού η αδυναμία αντιμετώπισης του προβλήματος περιορίζει τη δυνατότητα οικονομικής ανάπτυξης με αρνητικές επιπτώσεις και στα δημόσια οικονομικά.

Κρατικά ελεγχόμενοι εμπορικοί οργανισμοί

Στην πρόσφατη οικονομική ιστορία της Κύπρου καταγράφονται αρκετά παραδείγματα όπου απαιτήθηκε κρατική παρέμβαση για την κάλυψη ζημιών και ελλειμμάτων κρατικά ελεγχόμενων οντοτήτων εμπορικών δραστηριοτήτων με σημαντικό δημοσιονομικό κόστος. Τελευταίο παράδειγμα αποτελεί η στήριξη προς την Κυπριακή Συνεργατική Τράπεζα και παλαιότερα, προς τις Κυπριακές Αερογραμμές, τη Eurocyrgia, το Κεντρικό Σφαγείο Κοφίνου και άλλα.

Όσον αφορά στην CYTA και παρά τις προσπάθειες που γίνονται διαχρονικά η απώλεια μεριδίων σε όλους του τομείς των τηλεπικοινωνιών συνεχίζεται **Γράφημα 5**. Μέσα σε μία δεκαετία η CYTA έχει απωλέσει 20-30% μερίδιο αγοράς. Τα τελευταία χρόνια φαίνεται να υπάρχει μια μείωση στο ρυθμό απώλειας μεριδίων όσον αφορά την κινητή τηλεφωνία.

Γράφημα 5

Ο εγχώριος ανταγωνισμός δεν αποτελεί τη μόνη απειλή για την CYTA. Η πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για προώθηση της ενοποίησης της αγοράς τηλεπικοινωνιών στην ΕΕ αλλά και οι συνεχείς εξελίξεις στον τομέα ειδικά όσον αφορά στα έξυπνα τηλέφωνα και στις εφαρμογές μπορούν να επιφέρουν αλλαγές στις οποίες δυσκολότερα αντιδρά και προσαρμόζεται ένας κρατικά ελεγχόμενος οργανισμός.

4.2 ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΜΕ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΤΟΧΟ

Σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022 «Ο Μεσοπρόθεσμος Δημοσιονομικός Στόχος (ΜΔΣ) όπως έχει καθορισθεί, συνάδει με τις πρόνοιες του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και διατηρείται σε ισοσκελισμένο διαρθρωτικό δημοσιονομικό ισοζύγιο. Σημειώνεται ότι, τυχόν απρόβλεπτες θετικές αποκλίσεις στο σκέλος εσόδων από τις αρχικές προβλέψεις, θα χρησιμοποιηθούν για την περαιτέρω μείωση του χρέους». Τα κράτη μέλη έχουν την ευχέρεια να καθορίζουν στόχο αυστηρότερο από αυτόν που επιτρέπει το θεσμικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζει ως μέγιστο έλλειμα 0,5% του ΑΕΠ. Στο προηγούμενο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2019-2021 αναφέρεται σε στόχο 0% για το διαρθρωτικό ισοζύγιο

Πίνακας 2

Μεσοπρόθεσμος Δημοσιονομικός Στόχος = 0%								
		2017	2018		2019		2020	
		Τελικά	*Υπ.Οικ.	*ΕΕ	*Υπ.Οικ.	*ΕΕ	*Υπ.Οικ.	*ΕΕ
ΑΕΠ	Τρέχουσες τιμές € εκατ.	19,649	20,742	20,742	21,513	21,450	22,402	22,140
Υπόλοιπο γενικής κυβέρνησης		354	-996	-996	817	579	627	664
	%	1.8	-4.8	-4.8	3.8	2.7	2.8	3.0
Παραγωγικό κενό**	%	0.7	2.1	2.8	3.0	3.8	3.1	4.1
Κυκλική διόρθωση	50% παραγωγικού κενού	0.4	1.1	1.4	1.5	1.9	1.6	2.1
Διαρθρωτική διόρθωση***	%	0.0	8.1	8.1	0.7	0.0	0.0	0.0
Διαρθρωτικό υπόλοιπο	%	1.5	2.3	1.9	3.0	0.8	1.3	1.0
	Πρόβλεψη ΔΝΤ	1.4	1.5		1.1		1.3	
Πηγές/ Σημειώσεις								
*Οι προβλέψεις του Υπ. Οικονομικών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν αναπροσαρμοστεί βάσει των πιο πρόσφατων δημοσιονομικών και μακροοικονομικών στοιχείων								
** https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/13_cy_sp_assessment_0_0.pdf								
*** Στήριξη Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας με €1.68 δις 2018 και Πλεόνασμα ΓΕΣΥ €150 εκατ. 2019								
Υπουργείο Οικονομικών	Πρόγραμμα Σταθερότητας 2019-2022 / Προϋπολογισμός 2020							
Ευρωπαϊκή Επιτροπή	Εαρινές οικονομικές προβλέψεις							
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο	World Economic Outlook Database, April 2019							

Όπως φαίνεται και στον σχετικό Πίνακα 2 για το 2018 ο στόχος έχει υπερκαλυφθεί ενώ με βάσει των βασικών μακροοικονομικών παραδοχών, του δημοσιονομικού σχεδιασμού και των μέχρι σήμερα εξελίξεων / στοιχείων εκτιμάται ότι θα υπάρξει συμμόρφωση και τα διετία 2019-2020.

Όπως έχει προαναφερθεί την εκτίμηση για τήρηση του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Στόχου στηρίζουν και με τα μέχρι σήμερα δημοσιονομικά αποτελέσματα τα οποία παρουσιάζονται στους Πίνακες 3 και 4 που ακολουθούν και αφορούν την Εκτέλεση του Προϋπολογισμού για το πρώτο εξάμηνο του έτους και τις Δημοσιονομικές Εξελίξεις για την περίοδο Ιανουαρίου – Αυγούστου, αντίστοιχα.

Πίνακας 3

Εκτέλεση προϋπολογισμού																		
Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης 2019 - Πρώτο εξάμηνο																		
σε εκατ. €	2014			2015			2016			2017			2018			2019		** Μέσο ποσοστό εκτέλεσης 2014-18
	1ο εξάμηνο	Έτος	%	1ο εξάμηνο	Έτος	%	1ο εξάμηνο	Έτος	%	1ο εξάμηνο	Έτος	%	1ο εξάμηνο	Έτος	%	1ο εξάμηνο	Έτος	
ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	3,460.5	6,953.2	49.8	3,164.8	6,917.0	45.8	3,107.3	7,019.4	44.3	3,349.1	7,633.0	43.9	3,662.7	8,227.8	44.5	4,105.1	8,830.0	46.5
Φόροι παραγωγής και εισοδήματος	1,295.8	2,592.9	50.0	1,223.1	2,601.2	47.0	1,234.8	2,732.8	45.2	1,391.4	3,041.0	45.8	1,567.4	3,300.4	47.5	1,579.3	3,301.0	47.8
Τρέχον φόροι στο εισόδημα και πλούτο	988.8	1,812.1	54.6	669.4	1,761.0	38.0	681.6	1,755.2	38.8	662.3	1,842.0	36.0	723.9	1,920.5	37.7	802.7	1,999.0	40.2
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης	760.9	1,444.6	52.7	724.9	1,482.9	48.9	752.8	1,537.5	49.0	821.0	1,707.0	48.1	893.3	1,842.8	48.5	1,142.0	2,374.0	48.1
Άλλα έσοδα	415.0	1,103.6	37.6	547.4	1,071.9	51.1	438.1	993.9	44.1	474.4	1,043.0	45.5	478.1	1,164.1	41.1	581.1	1,156.0	50.3
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	3,265.3	6,994.4	46.7	3,187.8	6,950.9	45.9	3,149.7	6,955.0	45.3	3,284.6	7,289.0	45.1	3,335.8	7,558.8	44.1	3,532.8	8,183.0	43.2
Συνολικές τρέχουσες δαπάνες εκ των οποίων	3,095.4	6,423.0	48.2	3,012.2	6,460.7	46.6	3,003.7	6,419.8	46.8	3,120.6	6,801.0	45.9	3,175.4	7,034.2	45.1	3,439.6	7,730.0	44.5
Ενδίαμεση καταναλώση	295.0	646.9	45.6	284.2	683.6	41.6	256.1	645.5	39.7	298.4	719.0	41.5	305.2	819.2	37.3	360.6	872.0	41.4
Αμοιβές υπαλλήλων	1,069.8	2,336.5	45.8	1,065.5	2,266.7	47.0	1,035.3	2,256.0	45.9	1,078.4	2,350.0	45.9	1,105.6	2,456.3	45.0	1,210.5	2,630.0	46.0
Κοινωνικές παροχές	1,203.1	2,464.7	48.8	1,174.7	2,463.4	47.7	1,242.8	2,558.1	48.6	1,276.3	2,612.0	48.9	1,310.0	2,702.0	48.5	1,375.1	3,115.0	44.1
Κοινωνικές παροχές σε είδος	1.5	4.2	35.7	2.4	4.4	54.5	1.4	5.1	27.5	3.0	6.0	50.0	3.3	6.8	48.5	18.7	60.0	31.2
Τόκοι	301.2	495.7	60.8	235.2	507.8	46.3	219.0	464.7	47.1	223.0	501.0	44.5	201.6	515.1	39.1	189.5	500.0	37.9
Επιδότησεις	42.0	79.6	52.8	43.0	71.5	60.1	47.6	97.2	49.0	18.5	55.0	33.6	20.1	59.9	33.6	21.6	60.0	36.0
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	182.8	395.4	46.2	207.2	463.3	44.7	201.5	393.2	51.2	223.0	558.0	40.0	229.6	474.9	48.3	263.6	493.0	53.5
Σύνολο δαπανών κεφαλαίου	169.9	571.4	29.7	175.6	490.2	35.8	146.0	535.2	27.3	164.0	488.0	33.6	160.4	524.6	30.6	93.2	453.0	20.6
Υπόλοιπο Γενικής Κυβέρνησης (ΕΣΑ2010)	195.2	-41.2		-23.0	-33.9		-42.4	64.4		64.5	344.0		326.9	669.0		572.3	647.0	
% ΑΕΠ	1.1	-0.2		-0.1	-0.2		-0.2	0.3		0.3	1.8		1.8	3.6		3.1	3.5	
Πρωτογενές υπόλοιπο Γενικής Κυβέρνησης	496.4	454.5		212.2	473.9		176.6	529.1		287.5	845.0		528.5	1,184.1		761.8	1,147.0	
% ΑΕΠ	2.9	2.6		1.2	2.7		1.0	2.9		1.5	4.3		2.6	5.5		3.5	5.3	
Ονομαστικό ΑΕΠ (Στατιστική Υπ. & ΣΠΔΠ20-22)		17,394			17,746			18,490			19,571			20,714			21,706	

* Εξάρου μέσων των ποσών κεφαλαιακής ενίσχυσης της Συνεργατικής Κεντρικής Τραπεζίας, 1.5 δισ ευρώ για το 2014 και 175 εκατ. ευρώ για το 2015.

** Μέσο ποσοστό εκτέλεσης 2014-2017 (δύο έτη θάρος για το 2018 και 1.5 για 2017)

Πίνακας 4

Δημοσιονομικές εξελίξεις										
Δημοσιονομικό υπόλοιπο, Έσοδα και Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης										
Περίοδος : Ιανουάριος - Αύγουστος	2016	2017	2018	2019	Μεταβολή 17/16		Μεταβολή 18/17		Μεταβολή 19/18	
	Εκατ. €				Εκατ. €	%	Εκατ. €	%	Εκατ. €	%
Συνολικά έσοδα	4,118.2	4,643.7	4,952.5	5,239.3	525.5	12.8	308.8	6.6	286.8	5.8
Τρέχοντα έσοδα	4,094.2	4,611.8	4,891.3	5,090.9	517.6	12.6	279.5	6.1	199.6	4.1
Άμεσοι φόροι	1,245.8	1,419.4	1,486.8	1,553.8	173.6	13.9	67.4	4.7	67.0	4.5
Έμμεσοι φόροι	1,651.8	1,865.2	2,072.7	2,097.5	213.4	12.9	207.5	11.1	24.8	1.2
εκ των οποίων ΦΠΑ	962.4	1,119.5	1,305.2	1,389.6	157.1	16.3	185.7	16.6	84.4	6.5
Συνεισφορές κοινωνικών ασφαλίσεων*	682.5	756.9	840.0	926.1	74.4	10.9	83.1	11.0	86.1	10.3
Μη φορολογικά έσοδα	514.0	570.3	491.8	513.5	56.3	11.0	-78.5	-13.8	21.7	4.4
Παροχές	24.0	31.9	61.2	148.4	7.9	32.9	29.3	91.8	87.2	142.5
Συνολικές δαπάνες	4,155.8	4,237.0	4,305.9	4,516.2	81.2	2.0	68.9	1.6	210.3	4.9
Τρέχουσες δαπάνες	4,017.6	4,105.2	4,184.0	4,395.9	87.6	2.2	78.8	1.9	211.9	5.1
Μισθολόγιο	1,049.8	1,084.1	1,127.9	1,193.3	34.3	3.3	43.8	4.0	65.4	5.8
Υπηρεσίες και προϊόντα	229.1	254.7	279.5	301.8	25.6	11.2	24.8	9.7	22.3	8.0
Επιδότησεις	79.5	45.5	48.2	54.3	-34.0	-42.8	2.7	5.9	6.1	12.7
Πληρωμές κοινωνικών ασφαλίσεων*	996.6	1,005.3	1,032.5	1,066.6	8.7	0.9	27.2	2.7	34.1	3.3
Συντάξεις	349.4	361.4	368.3	385.4	12.0	3.4	6.9	1.9	17.1	4.6
Κοινωνικές συντάξεις	42.3	43.3	43.9	44.1	1.0	2.4	0.6	1.4	0.2	0.5
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	930.2	912.4	942.0	973.2	-17.8	-1.9	29.6	3.2	31.2	3.3
Άλλες δαπάνες	13.7	13.8	21.1	20.1	0.1	0.7	7.3	52.9	-1.0	-4.7
Πληρωμές τόκων	326.9	384.7	320.6	357.1	57.8	17.7	-64.1	-16.7	36.5	11.4
Επενδυτικές δαπάνες	138.2	131.8	121.9	120.3	-6.4	-4.6	-9.9	-7.5	-1.6	-1.3
Διορθώσεις	49.7	26.8	85.9	114.8	-22.9		59.1		28.9	
Γενικό υπόλοιπο Γενικής Κυβέρνησης	12.1	433.5	732.5	837.9	421.4		299.0		105.4	
Πρωτογενές υπόλοιπο Γενικής Κυβέρνησης	336.0	774.5	1,056.7	1,195.0	438.5		282.2		138.3	

* Δεν συμπεριλαμβάνονται εισπράξεις 155.9 εκατ. και πληρωμές 69.4 εκατ. για το ΓΕΣΥ

Πηγή: Υπ. Οικονομικών PUB_FIN-FISCAL_DEVELOP-M-AUG17 18-19

4.3 ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Το Συμβούλιο σε συνεδρίαση του στις 30 Σεπτεμβρίου 2019 προχώρησε στην αξιολόγηση των μακροοικονομικών προβλέψεων που χρησιμοποιήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών για τον καταρτισμό του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2020. Ειδικότερα εξετάστηκε κατά πόσο η αναθεώρηση των προβλέψεων σε σχέση με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για τον καταρτισμό του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022 τον περασμένο Απρίλιο ήταν επαρκώς δικαιολογημένες και στηρίζονταν σε στοιχεία και δεδομένα που προέκυψαν κατά το διάστημα που μεσολάβησε.

Το Συμβούλιο έκρινε πως οι αναθεωρημένες προβλέψεις βρίσκονταν εντός των αποδεκτών ορίων. Στο **Παράρτημα 1** παρουσιάζεται το σημείωμα το οποίο συζητήθηκε κατά τη συνεδρίαση της 30 Σεπτεμβρίου και στο οποίο βασίστηκε η απόφαση του Συμβουλίου.

Σημειώνεται ότι από τα τέλη Σεπτεμβρίου που έγινε η πιο πάνω αξιολόγηση το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) προχώρησε στην έκδοση νέων προβλέψεων για την παγκόσμια οικονομία συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου (World Economic Outlook). Το ΔΝΤ έχει αναθεωρήσει προς τα κάτω σε σχέση με τις αντίστοιχες του Απριλίου τις μακροοικονομικές προβλέψεις τόσο για την παγκόσμια οικονομία όσο και για την Κύπρο.

Οι προβλέψεις Απριλίου και Οκτωβρίου 2019 του ΔΝΤ παρουσιάζονται στον **Πίνακα 5** και αντιπαραβάλλονται με τις προβλέψεις που συνοδεύουν τον κρατικό προϋπολογισμό του 2020. Το Συμβούλιο θεωρεί πως η αναθεώρηση των προβλέψεων από το ΔΝΤ δεν επηρεάζουν την εκτίμηση του, ότι οι δηλαδή οι μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών βρίσκονται εντός αποδεκτών ορίων.

Πίνακας 5

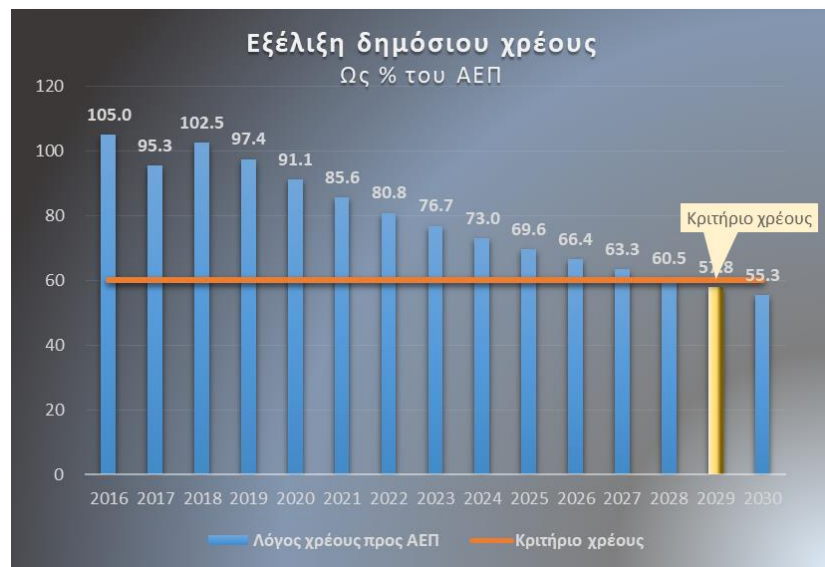
Αναθεωρημένες προβλέψεις ΔΝΤ				
		Απρίλιος *	Οκτώβριος **	Κρατικός Προϋπολογισμός
Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ	2019	3.5	3.1	3.2
	2020	3.3	2.9	2.9
Πληθωρισμός	2019	0.5	0.7	0.5
	2020	1.6	1.6	1.2
Ανεργία	2019	7.0	7.0	7.0
	2020	6.0	6.0	6.0
Πηγή:				
* World Economic Outlook 4/2019				
https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019#Statistical%20Appendix				
** World Economic Outlook 10/2019				
https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/10/01/world-economic-outlook-october-2019				

4.4 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Η κρατική παρέμβαση για την στήριξη της Κυπριακής Συνεργατικής Τράπεζας αύξησε σημαντικά το δημόσιο χρέος. Όμως η πραγματοποίηση σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων και η διατήρηση τους μεσοπρόθεσμα θα επιτρέψουν τη μείωση του σε βαθμό που θα ικανοποιεί το εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο.

Η τήρηση των υποχρεώσεων της Κύπρου όσον αφορά τον κανονισμό του Δημόσιου Χρέους 1467/97⁵, όπως και στο **Γράφημα 6** (Λεπτομερή στοιχεία στο **Παράρτημα 2 Δημόσιο Χρέος**) που ακολουθεί εκτιμάται ότι θα επιτευχθεί.

Γράφημα 6

Η τήρηση του υπό αναφορά κανονισμού βασίζεται σε αριθμό προϋποθέσεων/ παραδοχών οι κυριότεροι εκ των οποίων είναι:

- Η διατήρηση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος,
- η μη ουσιαστική μεταβολή της δημοσιονομικής πολιτικής και η χρησιμοποίηση των πρωτογενών πλεονασμάτων στην αποπληρωμή του δημόσιου χρέους,
- η μη συμπερίληψη της δημοσιονομικής επίπτωσης σε περίπτωση οριστικοποίησης της απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου για την αποκατάσταση των απολαβών στο δημόσιο τομέα.

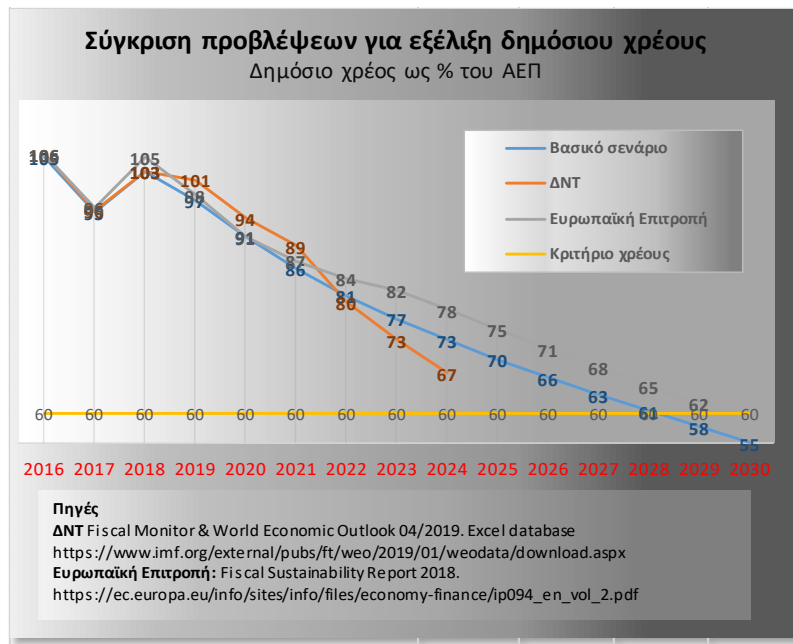
⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A01997R1467-20111213>

“ Ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), εφόσον υπερβαίνει την τιμή αναφοράς (60% του ΑΕΠ), θεωρείται ότι μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό κατά την έννοια του άρθρου 126 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, εάν η διαφορά σε σχέση με την τιμή αναφοράς μειώθηκε κατά την προηγούμενη τριετία σε μέσο ποσοστό ενός εικοστού κατ’ έτος που αποτελεί ενδεικτικό ποσοστό με βάση τις μεταβολές της προηγούμενης τριετίας για την οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία”.

- Η διατήρηση ισοζυγισμένου προϋπολογισμού όσον αφορά στο Γενικό Σχέδιο Υγείας και συγκεκριμένα ότι δεν θα χρειαστεί κάλυψη ελλειμμάτων με δημοσιονομικό κόστος.

Η εκτίμηση ότι θα υπάρξει ικανοποιητική μείωση του δημοσίου χρέους, όσον αφορά στην τήρηση του σχετικού κανονισμού, αποτυπώνεται και στις προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι οποίες παρουσιάζονται στο **Γράφημα 7** που ακολουθεί, με τις προβλέψεις της τελευταίας να είναι πιο συντηρητικές.

Γράφημα 7

4.5 ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη θέση του ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας διαφανής μηχανισμός με ορθολογιστικά κριτήρια που θα καθορίζει τις απολαβές στη δημόσια υπηρεσία. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να αποτελεί μέρος της μεταρρυθμιστικής προσπάθειας για τον περιορισμό της γραφειοκρατίας και τη βελτίωση της παραγωγικότητας στη δημόσια υπηρεσία. Παρά τη γενική διαπίστωση σημαντικών προβλημάτων μεταξύ άλλων στους τομείς της Παιδείας, Δικαιοσύνης, Έκδοσης Τίτλων Ιδιοκτησίας και αντιμετώπισης των του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, δεν φαίνεται να έχει γίνει σημαντική πρόοδος. Σε αυτά προστίθεται και η αβεβαιότητα από το πώς θα εξελιχθεί η μεταρρύθμιση στον τομέα της υγείας με την έναρξη λειτουργίας του ΓΕΣΥ.

Το ψηλό δημόσιο και ιδιωτικό χρέος καθιστούν την κυπριακή οικονομία ιδιαίτερα ευάλωτη σε απρόβλεπτες αρνητικές διαφοροποιήσεις του οικονομικού περιβάλλοντος. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια το Συμβούλιο τονίζει την αναγκαιότητα για την άμεση προώθηση των πιο πάνω μεταρρυθμίσεων συμπεριλαμβανομένου ενός μηχανισμού συγκράτησης του κρατικού μισθολογίου και την πιθανή δημιουργία ενός μηχανισμού δέσμευσης μέρους των ψηλών πρωτογενών πλεονασμάτων που καταγράφονται.

Μέσα σε αυτά πλαίσια και πέραν των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων που διατυπώνονται το Συμβούλιο επαναλαμβάνει τη θέση ότι «με στόχο τη διατήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και τη διασφάλιση της μελλοντικής εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, το Συμβούλιο κρίνει σκόπιμο να εξεταστεί, σε πολιτικό πρώτα επίπεδο, η δημιουργία μηχανισμού που θα δεσμεύει ένα μέρος του υφιστάμενου αποθεματικού και ενός μέρους των πρωτογενών πλεονασμάτων για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους. Μια τέτοια πολιτική θα δημιουργήσει θετικό κλίμα απέναντι στην εικόνα της Κύπρου όσον αφορά την διασφάλιση της εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους, έχοντας θετική επίδραση, στις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, στο κόστος δανεισμού τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων».

Το Συμβούλιο λόγω της σημασίας του θέματος συμπεριλαμβάνει στην παρούσα Έκθεση ως ξεχωριστό κεφάλαιο στοιχεία για την αναγκαιότητα μεταρρυθμίσεων που αφορούν στην αποταμίευση των νοικοκυριών ειδικότερα για θέματα διασφάλισης επαρκών συντάξεων.

5. ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

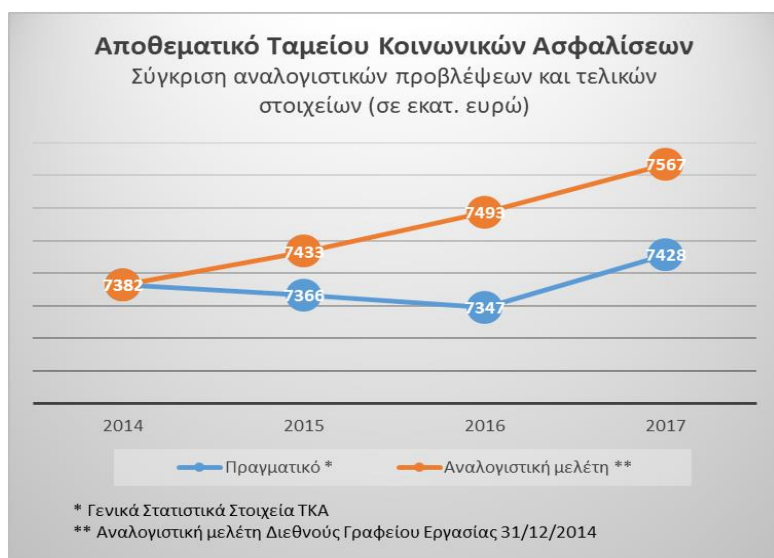
Παρά την ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας και τη σημαντική μείωση της ανεργίας η αποταμίευση των νοικοκυριών στην Κύπρο παραμένει συγκριτικά με άλλες χώρες της ΕΕ σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Από τα στοιχεία της ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας Eurostat διαφαίνεται ότι το πλεόνασμα των εισοδημάτων των κυπριακών νοικοκυριών κατέληγε στην αγορά και ανακαίνιση κατοικιών (Γραφήματα 8 και 9 και Παράρτημα 3), τάση που φαίνεται να συνεχίζεται και μετά την κρίση.

Γραφήματα 8 και 9

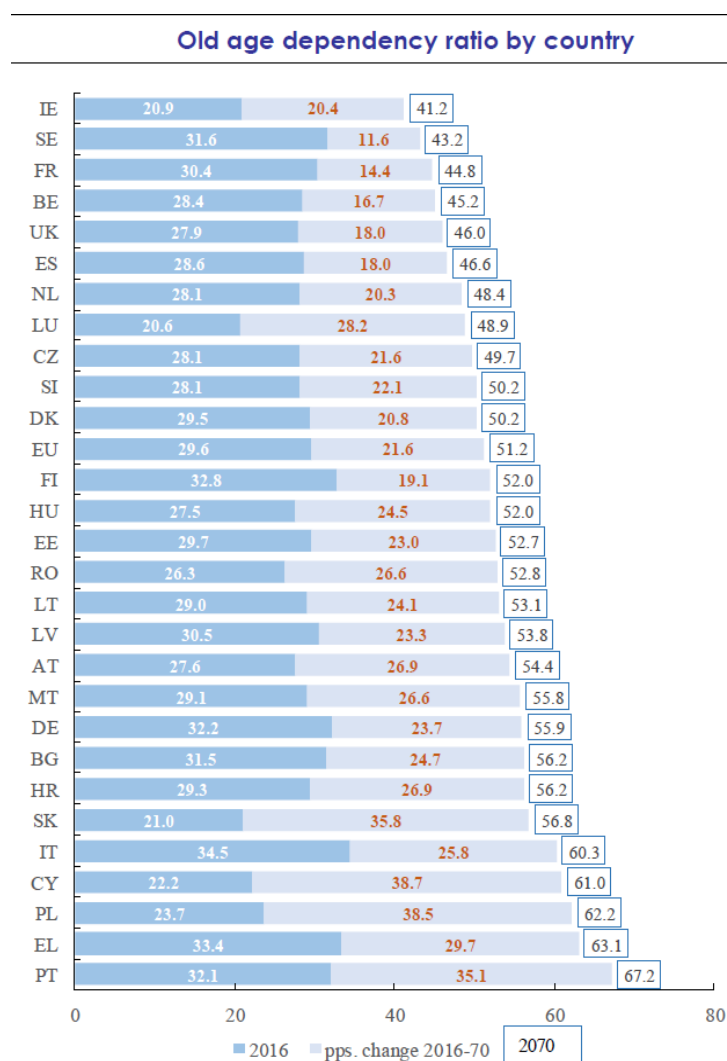
Το χαμηλό ποσοστό αποταμίευσης αντικατοπτρίζεται και στα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφαλειών και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ) που δείχνουν ότι τα αποθεματικά του δεύτερου και τρίτου πυλώνα στην Κύπρο να είναι κάτω από το μισό του μέσου ευρωπαϊκού όρου.

Γράφημα 10

Επιπρόσθετα άρχισε να διαφαίνεται μια αρνητική απόκλιση μεταξύ των προβλέψεων για τα αποθεματικά του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των τελικών στοιχείων (Γράφημα 10).

Γράφημα 11

Source: Eurostat, Commission services, EPC.

Sustainability Report 2018»⁶. Στην συγκεκριμένη έκδοση προβλέπεται ότι στην Κύπρο θα καταγραφεί τα επόμενα 50 χρόνια σημαντική διαφοροποίηση στον υπό αναφορά δείκτη ο οποίος μέχρι το 2070 θα ανέλθει στο 61% (Γράφημα 11).

Οι αρχικές προβλέψεις που συμπεριλαμβάνονται στην Αναλογιστική Μελέτη της 31/12/2014 που είχε ετοιμάσει το Διεθνές Γραφείο Εργασίας βασίστηκαν σε παραδοχές που στη συνέχεια δεν επαληθεύθηκαν.

Επίσης σημειώνεται πως στην πιο πάνω Αναλογιστική Μελέτη χρησιμοποιείται η υπόθεση/ παραδοχή ότι η αναλογία συνταξιούχων προς το ενεργό πληθυσμό (Old Age Dependency Ratio) από 21% που ήταν το 2015 θα ανέλθει στο 42% το 2070.

Σημαντικά διαφοροποιημένη φαίνεται να είναι η εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπως καταγράφεται στην έκδοση της για τη διατηρησιμότητα των δημοσιονομικών των κρατών μελών της ΕΕ «Fiscal

⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip094_en_vol_1.pdf

ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

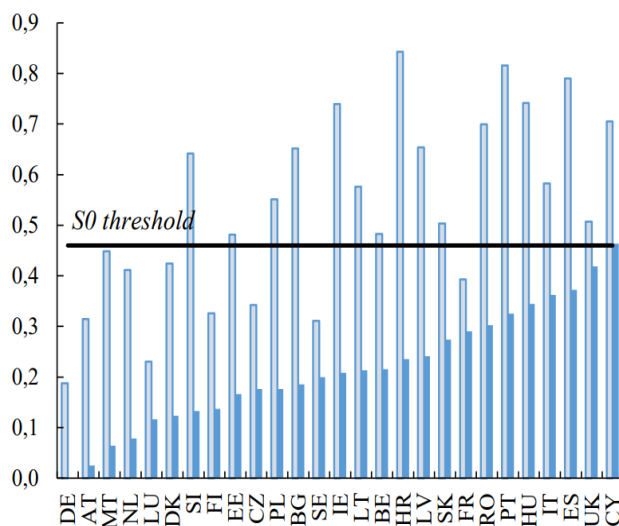
Τα πιο πάνω στοιχεία καταδεικνύουν με σαφήνεια ότι τίθεται θέμα διασφάλισης επαρκούς σύνταξης για το σύνολο των πολιτών. Το Συμβούλιο θεωρεί ότι η απόφαση για μεταρρύθμιση του Εποπτικού Πλαισίου αποτελεί ένα σημαντικό βήμα και απαραίτητη προϋπόθεση στα πλαίσια μιας αναγκαίας ευρύτερης μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού πλαισίου. Επιπρόσθετα όπως προκύπτουν από τα πιο πάνω στοιχεία θα πρέπει να γίνει αναθεώρηση της αναλογιστικής μελέτης για το Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, θα πρέπει να καταγραφούν με ακρίβεια τα αποθεματικά των υφιστάμενων συνταξιοδοτικών ταμείων και ταμείων προνοίας και στη συνέχεια να εφαρμοστεί άμεσα ένα νέο μακροχρόνιο στρατηγικό πλαίσιο που θα αποσκοπεί στη διασφάλιση επαρκούς σύνταξης για το σύνολο των πολιτών. Συγκεκριμένα θα πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα διασφαλίζουν την ορθολογιστική διαχείριση, λειτουργία και εποπτεία των ταμείων, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η αποταμίευση στα ταμεία και να περιοριστεί σημαντικά η δυνατότητα που υπάρχει σήμερα για πρόωρη απόσυρση των συνταξιοδοτικών αποταμιεύσεων. Σε αντίθετη περίπτωση η μη διασφάλιση επαρκών συντάξεων για σημαντικό μέρος των πολιτών, όχι μόνο θα έχει άμεση επίπτωση στο επίπεδο διαβίωσης των πολιτών αλλά θα επιφέρει δημοσιονομική επιβάρυνση εφόσον το κράτος θα κληθεί να καλύψει το κενό μέσω προγραμμάτων κοινωνικής στήριξης.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κυπριακή οικονομία και τα δημόσια οικονομικά καταγράφουν σημαντική βελτίωση κατά την τελευταία πενταετία τόσο λόγω του ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος όσο και των μέτρων που έχουν ληφθεί. Οι εξελίξεις αυτές έχουν επιτρέψει την τήρηση των δημοσιονομικών κανόνων αλλά έχουν ταυτόχρονα επιφέρει ένα εφησυχασμό. Ως αποτέλεσμα παρατηρείται μια αχρείαστη καθυστέρηση στην προώθηση αναγκαίων μεταρρυθμίσεων όπως και μία χαλάρωση έναντι απαιτήσεων κυρίως από οργανωμένα σύνολα.

Ο κίνδυνος επιδείνωσης του εξωτερικού περιβάλλοντος παρουσιάζεται αυξημένος και σε συνδυασμό με το ότι η οικονομική και δημοσιονομική ενίσχυση από το σχέδιο «α' εξαίρεση

The S0 indicator for EU countries, 2009 and 2018

πολιτογράφηση επενδυτών στην Κύπρο» δεν μπορεί να θεωρείται διατηρήσιμη, καθιστούν την κυπριακή οικονομία, ενόψει του ιδιαίτερα ψηλού δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και του ψηλού ποσοστού μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων ευάλωτη.

Την διαπίστωση αυτή κάνει Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην τελευταία της Έκθεση για την Κύπρο⁷ με το δείκτη “S0” (Βραχυπρόθεσμος κίνδυνος) παρόλο που έχει μειωθεί σημαντικά παραμένει οριακά πάνω από το όριο του 50%.

Το Συμβούλιο θεωρεί ότι θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα που θα αντιμετωπίζουν τους κινδύνους που καταγράφονται στην παρούσα Έκθεση και που μεταξύ άλλων θα αποσκοπούν:

- Στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας υπηρεσίας,
- στη βελτίωση του δικαστικού και εκπαιδευτικού συστήματος,
- στη συγκράτηση των κρατικών δαπανών και πιο συγκεκριμένα του κρατικού μισθολογίου και του ΓΕΣΥ,
- στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- στη μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων εντός και εκτός του χρηματοπιστωτικού συστήματος και
- στην ενθάρρυνση της αποταμίευσης των νοικοκυριών και στη διασφάλιση επαρκών συντάξεων για το σύνολο των πολιτών.

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-cyprus_en.pdf

7. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

7.1 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Σεπτέμβριος 2019

Δημοσιονομικό
Συμβούλιο

Σκοπός

Ο σκοπός του παρόντος σημειώματος είναι η αξιολόγηση των μακροοικονομικών προβλέψεων που χρησιμοποιήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών για τον καταρτισμό του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2020. Συγκεκριμένα οι μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών έχουν αναθεωρηθεί σε σχέση με αυτές που χρησιμοποιήθηκαν για τον καταρτισμό του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2020-2022 τον περασμένο Απρίλιο. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εξετάζεται κατά πόσο προέκυψαν νέα στοιχεία από τον περασμένο Απρίλιο που στηρίζουν τη διαφοροποίηση των μακροοικονομικών προβλέψεων και αν ναι κατά πόσο οι νέες προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών είναι εντός αποδεκτών ορίων.

Σύνοψη

Οι εκτιμήσεις των οργανισμών/ θεσμών από τους οποίους έχουν συλλεχθεί στοιχεία ή και έχουν γίνει συναντήσεις καθορίζουν τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ κατά την τρέχουσα διετία μεταξύ του 2,9% και 3,6% σε σχέση με 3,0% και 3,7% τον Απρίλιο 2019. Παρατηρείται μια γενική εκτίμηση για επιβράδυνση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης και σύγκλισης του με το μακροπρόθεσμο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης ταχύτερα.

Σημειώνεται πως σύμφωνα με τα τελευταία προκαταρκτικά στοιχεία:

- Ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2019 υπολογίστηκε σε +3.0%
- Το ποσοστό ανεργίας έχει μειωθεί κατά 2ο τρίμηνο του 2019 στο 6,5%.
- Ο πληθωρισμός (ΕνΔΤΚ) τον Αύγουστο του 2019 αυξήθηκε κατά 0.6%, σε σχέση με τον Αύγουστο του 2018. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Αύγουστου 2019, ο δείκτης αυξήθηκε κατά 0.8% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Το Συμβούλιο παραθέτει τα κυριότερα σημεία που χρησιμοποίησε για την αξιολόγηση του και για την εξαγωγή συμπεράσματος και τα στοιχεία τα οποία ήταν διαθέσιμα ή έχουν συλλεχθεί κατόπιν συναντήσεων μέχρι την Τρίτη 23/09/2019.

Συγκριτικός πίνακας προβλέψεων

Πίνακας 6

Σύγκριση Μακροοικονομικών και Δημοσιονομικών Προβλέψεων										
	Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ		Ανεργία		Πληθωρισμός		Γενικό Ισοζύγιο		Πρωτογενές Ισοζύγιο	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Υπουργείο Οικονομικών	3.6	3.2	7.0	6.0	0.5	1.2	3.0	2.6	5.3	4.8
	3.2	2.9	7.0	6.0	0.5	1.2	3.8	2.7	6.2	5.1
Κεντρική Τράπεζα (8)	3.0-3.1	2.9-3.0	6.9	6.0	1.3	1.4	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ
Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλοκαίρι 2019) (1)	2.9	2.6	Δ/υ	Δ/υ	0.5	0.9	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ
Ευρωπαϊκή Επιτροπή Άνοιξη 2019) (2)	3.1	2.7	6.7	5.9	0.9	1.1	3.0	2.8	5.3	5.0
Ευρωπαϊκή Επιτροπή ΠΣ (6)	3.3	3.2	7.1	6.5	1.2	1.5	2.2	1.8	5.1	4.6
Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (3), (4) & (5)	3.5	3,25-3,50*	7.0	6.0	0.5	1.6	3.4	1,2*	5.7	4,2*
Πανεπιστήμιο Κύπρου (7)	3.4	3.4	Δ/υ	Δ/υ	0.7	1.8	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ	Δ/υ
Standard and Poors (9/2019)	3.5	3.0	7.0	6.0	1.3	1.5	3.0	2.6	5.4	4.8
Moody's (in depth review 7/8/2019)	3.4	2.7	7.0	3.0	1.2	1.2	1.6	1.3	4.1	3.9
DBRS (υιοθετεί προβλέψεις τρίτων)	3.6	3.2	Δ/υ	Δ/υ	0.5	1.2	3.0	2.6	Δ/υ	Δ/υ
Fitch (04/2019)	3.5	2.8	6.5	5.0	1.2	1.5	2.4	2.2	5.3	5.0
Ελληνική Τράπεζα	3.2	3.0	7.0	6.4	0.8	1.2	3.0	2.6	Δ/υ	Δ/υ
Τράπεζα Κύπρου	3.1	2.8	6.8	6.0	0.4	1.3	3.0	2.5	5.4	5.0

Πηγές:

- <https://ec.europa.eu/info/node/9463>
- https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ecfin_forecast_spring_070519_cy_en.pdf
- <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2019/06/03/Cyprus-Third-Post-Program-Monitoring-Discussions-Press-Release-and-Staff-Report-46962>
- <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/03/28/world-economic-outlook-april-2019#statistics%20Appendix>
- <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2019/03/18/fiscal-monitor-april-2019>
- https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/13_cy_sp_assessment_0.pdf
- https://www.ucy.ac.cy/erc/documents/EconomicOutlook_Jul19.pdf
- https://www.centralbank.cy/images/media/pdf_ei/CBCJune-2019-Economic-Bulletin-GREEK-1792019.pdf (Συνάντηση με τεχνικούς της ΚΤΚ)

* Το έγγραφο εργασίας του προσωπικού του ΔΝΤ που ήταν πιο πρόσφατο αναθεώρησε σημαντικά προς τα πάνω το Γενικό και Δημοσιονομικό Ισοζύγιο αλλά ακριβή στοιχεία δόθηκαν μόνο για το 2019.

Οι προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών είναι εντός τιμών που έχουν υπολογιστεί από διάφορους φορείς/οργανισμούς για την διετία, 2019-2020 (Πίνακας 6). Οι προβλέψεις παραμένουν ψηλότερες από τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι οποίες διαχρονικά ήταν συντηρητικές σε σχέση με άλλους οργανισμούς/φορείς και σε σχέση με τα τελικά πραγματικά μεγέθη.

Κυριότεροι οικονομικοί δείκτες και στοιχεία

Απασχόληση

Το 2ο τρίμηνο του 2019 υπολογίζεται από τη Στατιστική Υπηρεσία ότι η συνολική απασχόληση για το 2ο τρίμηνο του 2019 αυξήθηκε κατά 3,0% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018, στα 433.954 άτομα. Αυξημένες κατά 3,0% ήταν και οι πραγματικές ώρες εργασίας. Η εξέλιξη επιδρά θετικά στην ενίσχυση της κατανάλωσης και στο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, και παράλληλα αυξάνεται η πιθανότητα η επίτευξη της πρόβλεψης για το ποσοστό ανεργίας.

Πληθωρισμός

Ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή παραμένει σε χαμηλά επίπεδα παρά την ενίσχυση της κατανάλωσης και τη μείωση της ανεργίας. Τον Αύγουστο του 2019 αυξήθηκε κατά 0,6% σε σχέση με τον Αύγουστο του 2018 ενώ σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα αυξήθηκε κατά 1,7%. Για την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2019, σημειώθηκε αύξηση 0,8% σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Τουρισμός

Η μείωση στις αφίξεις τουριστών το πρώτο εξάμηνο του έτους προκάλεσε ανησυχίες για τη δυναμική του τομέα αλλά και γενικότερα της οικονομίας. Όμως το δίμηνο Ιουλίου-Αυγούστου καταγράφηκε αύξηση που υπερκάλυψε τις αρχικές απώλειες. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνα ταξιδιωτών που ετοιμάζει η Στατιστική Υπηρεσία τον Αύγουστο οι αφίξεις ήταν αυξημένες κατά 3,6% στις 534.847. Για την περίοδο Ιανουαρίου – οι αφίξεις ανήλθαν στα 2.719.622 καταγράφοντας αύξηση 0,6% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο.

Όσον αφορά στα έσοδα από τον τουρισμό για το πρώτο εξάμηνο τους έτους, τα στοιχεία δείχνουν μια επιδείνωση 2 ποσοστιαίων μονάδων περισσότερο από τις αφίξεις. Η αποδυνάμωση της στερλίνας, η οποία ήταν εντονότερη τον Αύγουστο αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες της μείωσης. Συγκεκριμένα τα τουριστικά έσοδα για το πρώτο εξάμηνο ήταν μειωμένα κατά 3,06% φθάνοντας στο €1,04 δις.

Σημαντική εξέλιξη που δύναται να επηρεάσει το τουριστικό ρεύμα προς την Κύπρο αλλά και τα αποτελέσματα του τουρισμού για το έτος 2019 είναι και το κλείσιμο της αεροπορικής εταιρείας Thomas Cook. Τα αποτελέσματα της εξέλιξης αυτής δεν είναι ακόμα μετρήσιμα.

Η μείωση στα έσοδα αναμένεται να έχει αρνητική επίδραση στο ρυθμό αύξησης της οικονομίας, στον πληθωρισμό και στην ανεργία.

Δείκτες κατανάλωσης

Κάποιοι από τους βραχυπρόθεσμους δείκτες αποτυπώνουν την ενίσχυση στην ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη.

- Λιανικό εμπόριο για την περίοδο Ιανουαρίου – Αύγουστου 2019 αύξηση 6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018. Σύμφωνα με προκαταρκτικές εκτιμήσεις της Στατιστικής Υπηρεσίας, ο Δείκτης Όγκου Κύκλου Εργασιών Λιανικού Εμπορίου για τον μήνα Ιανουάριο 2019 αυξήθηκε κατά 3,8% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του προηγούμενου έτους
- Κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2019, οι συνολικές εγγραφές οχημάτων μειώθηκαν κατά 7,7% και έφθασαν τις 31.336, σε σύγκριση με 33.947 την αντίστοιχη περίοδο του 2018. Οι εγγραφές επιβατηγών σαλούν αυτοκινήτων μειώθηκαν σε 25.450, από 28.123 την αντίστοιχη περίοδο του 2018, δηλαδή υπήρξε μείωση 9,5%.

- Με βάση τα στατιστικά στοιχεία της JCC για τον Αύγουστο του 2019 υπήρξε αύξηση 6% στην χρήση πιστωτικών καρτών σε σχέση με τον Ιούλιο 2019.
- Με βάση τα δημοσιονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται από το Υπουργείο Οικονομικών, για την περίοδο Ιανουαρίου – Αύγουστου 2019 παρατηρήθηκε γενική αύξηση εσόδων την Κυβέρνησης σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018. Η αύξηση οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από το Φ.Π.Α. (αύξηση €61 εκ.) αλλά και στα έσοδα από τα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων (αύξηση €218 εκ. εκ των οποίων €135 εκ. για το ΓΕΣΥ), λόγω της αύξησης στην απασχόληση.

Τα πιο πάνω στοιχεία φανερώνουν αύξηση στα εισοδήματα και στην απασχόληση και κατ' επέκταση στην κατανάλωση.

Εξωτερικό εμπόριο

Με βάση προκαταρκτικές εκτιμήσεις για το εξωτερικό εμπόριο της Κύπρου για τον Ιούλιο 2019, οι συνολικές εισαγωγές ήταν €718,5 εκ. σε σύγκριση με €859,5 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι εισαγωγές από άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. τον Ιούλιο 2019 ήταν €495,2 εκ. σε σύγκριση με €541,1 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι εισαγωγές από Τρίτες Χώρες τον Ιούλιο 2019 ήταν €223,3 εκ. σε σύγκριση με €318,4 εκ. τον Ιούλιο 2018.

Οι συνολικές εισαγωγές τον Ιούλιο 2019 περιλαμβάνουν τη μεταφορά οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών (πλοία), συνολικής αξίας €42,3 εκ. σε σύγκριση με €73,9 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι συνολικές εξαγωγές τον Ιούλιο 2019 περιλαμβάνουν τη μεταφορά οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών (πλοία), συνολικής αξίας €33,5 εκ. σε σύγκριση με €52,2 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι συνολικές εισαγωγές τον Ιούλιο 2019 περιλαμβάνουν τη μεταφορά οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών (πλοία), συνολικής αξίας €42,3 εκ. σε σύγκριση με €73,9 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι συνολικές εξαγωγές τον Ιούλιο 2019 περιλαμβάνουν τη μεταφορά οικονομικής ιδιοκτησίας κινητού εξοπλισμού μεταφορών (πλοία), συνολικής αξίας €33,5 εκ. σε σύγκριση με €52,2 εκ. τον Ιούλιο 2018.

Οι συνολικές εξαγωγές τον Ιούλιο 2019 ήταν €246,6 εκ. σε σύγκριση με €355,4 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι εξαγωγές προς άλλα Κράτη Μέλη της Ε.Ε. τον Ιούλιο 2019 ήταν €105,7 εκ. σε σύγκριση με €116,0 εκ. τον Ιούλιο 2018. Οι εξαγωγές προς Τρίτες Χώρες τον Ιούλιο 2019 ήταν €140,9 εκ. σε σύγκριση με €239,4 εκ. τον Ιούλιο 2018.

Άδειες Οικοδομής

Η Στατιστική Υπηρεσία ανακοίνωσε τον Ιούνιο του 2019 ότι ο αριθμός των αδειών οικοδομής που εκδόθηκαν από τις δημοτικές αρχές και τις επαρχιακές διοικήσεις κατά τον Ιούνιο 2019 ανήλθε στις 573. Η συνολική αξία των αδειών αυτών έφθασε τα €208,7 εκατομμύρια και το συνολικό εμβαδόν τις 189,1 χιλιάδες τετραγωνικά μέτρα. Με τις άδειες αυτές προβλέπεται να ανεγερθούν 812 οικιστικές μονάδες.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου – Ιουνίου 2019 εκδόθηκαν 3.393 άδειες οικοδομής σε σύγκριση με 3.110 την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Η συνολική αξία των αδειών αυτών αυξήθηκε κατά 115,9% και το συνολικό εμβαδόν κατά 52,1%. Ο αριθμός των οικιστικών μονάδων παρουσίασε αύξηση της τάξης του 47,9%.

Η οικοδομική δραστηριότητα και γενικότερα ο τομέας των ακινήτων αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες για την οικονομική ανάπτυξη και τη μείωση της ανεργίας. Οι άδειες οικοδομής αποτελούν ένδειξη για τη μελλοντική δραστηριότητα του τομέα και κατ' επέκταση της οικονομίας, της ανεργίας και των κρατικών εσόδων.

Δείκτης Κύκλου Εργασιών

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2019 ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών παρουσίασε αύξηση της τάξης του 20,1% στην ενημέρωση και επικοινωνία και 3,6% στις επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018. Μείωση της τάξης του 0,8% παρατηρήθηκε στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης και 1,5% στις διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες.

Κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2019 ο δείκτης των υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης παρουσίασε άνοδο 0,7%, της ενημέρωσης και επικοινωνίας 25,5%, των επαγγελματικών, επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων 0,4% και των διοικητικών και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων 0,7% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

Αναφορές από άλλους οργανισμούς

Moody's: Σύμφωνα με τον Οίκο ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας θα συνεχίσει να μειώνεται και θα φτάσει γύρω στο 2% σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

DBRS: Μάιος 2019, Ο Οίκος προβλέπει ότι το 2019 η ανάπτυξη θα μετριαστεί στο 3,6% Fitch: Απρίλιος 2019. Ο οίκος προβλέπει ότι η ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί στο 3,5% το 2019 και στο 2,8% το 2020.

Standard and Poor's: Σεπτέμβριος 2019, Ο οίκος προβλέπει ότι κυπριακή οικονομία θα κινηθεί με ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 2.9% μέχρι και το 2022.

Εξέταση συστηματικής μεροληψίας στις προβλέψεις

Το Συμβούλιο σύμφωνα με τη νομοθεσία παρέχει εκ των προτέρων και εκ των υστέρων δημόσια αξιολόγηση της δημοσιονομικής πολιτικής. Τα μέχρι σήμερα στοιχεία, όπως φαίνεται και στον πίνακα που ακολουθεί καταδεικνύουν ότι τόσο οι μακροοικονομικές όσο και οι δημοσιονομικές προβλέψεις ήταν συντηρητικές (Βλέπε Πίνακα 7 που ακολουθεί).

Πίνακας 7

Εξέταση Συστημικής Μεροληψίας Μακροοικονομικών και Δημοσιονομικών Προβλέψεων								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sep-14	0.4	1.6	2.0					
May-15	0.2	1.4	2.0	2.2				
Sep-15	0.5	1.4	2.0	2.2				
Apr-16		2.2	2.5	2.5	2.5			
Sep-16		2.7	2.8	2.8	2.8			
Apr-17				2.9	2.7	2.7		
Sep-17				3.0	2.7	2.7		
Apr-18				3.8	3.6	3.2	3.0	
Sep-18				4.0	3.8	3.4	3.0	
Apr-19					3.6	3.2	3.0	3.0
Sep-19					3.2	2.9	2.7	2.7
Μέγιστη	0.5	2.7	2.8	4.0	3.8	3.4	3.0	3.0
Ελάχιστη	0.2	1.4	2.0	2.2	2.5	2.7	2.7	2.7
Μέση	0.4	1.9	2.3	2.9	3.1	3.0	2.9	2.9
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	2.0	4.8	4.5	3.9				
Sep-14	17.0	15.8	14.2					
May-15	16.1	15.1	13.8	12.5				
Sep-15	16.0	15.0	13.7	12.4				
Apr-16		14.0	13.0	11.5	10.0			
Sep-16		12.5	11.0	10.0	9.0			
Apr-17				10.0	8.5	7.0		
Sep-17				9.5	8.0	6.5		
Apr-18				9.5	8.0	6.5	5.0	
Sep-18				8.5	7.0	6.3	5.5	
Apr-19					7.0	6.0	5.5	5.0
Sep-19					7.0	6.0	5.5	5.0
Μέγιστη	17.0	15.8	14.2	12.5	10.0	7.0	5.5	5.0
Ελάχιστη	16.0	12.5	11.0	8.5	7.0	6.0	5.0	5.0
Μέση	16.4	14.5	13.1	10.5	8.1	6.4	5.4	5.0
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	14.9	12.9	11.1	8.4				
Sep-14	0.9	1.3	1.5					
May-15	-0.8	0.9	1.3	1.5				
Sep-15	-0.9	0.7	1.2	1.4				
Apr-16		-0.7	0.5	1.6	2.0			
Sep-16		-0.9	0.5	1.6	2.0			
Apr-17				1.0	1.5	2.0		
Sep-17				1.0	1.5	2.0		
Apr-18				0.5	1.0	1.5	2.0	
Sep-18				1.0	1.2	1.5	2.0	
Apr-19					0.5	1.2	1.5	1.5
Sep-19					0.5	1.2	1.5	1.5
Μέγιστη	0.9	1.3	1.5	1.6	2.0	2.0	2.0	1.5
Ελάχιστη	-0.9	-0.9	0.5	0.5	0.5	1.2	1.5	1.5
Μέση	-0.3	0.3	1.0	1.2	1.3	1.6	1.8	1.5
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	-1.5	-1.2	0.7	0.8				
Sep-14	-5.2	-2.2	-1.5					
May-15	1.2	-0.1	0.6	0.6				
Sep-15	-0.9	-0.1	0.5	1.1				
Apr-16		-0.4	-0.5	-0.2	0.4			
Sep-16		-0.3	-0.4	-0.1	0.7			
Apr-17				0.4	0.4	0.4		
Sep-17				1.0	1.0	1.1		
Apr-18				1.7	1.7	1.8	1.9	
Sep-18				3.0	2.9	2.7	2.6	
Apr-19					3.0	2.6	2.4	2.2
Sep-19					3.8	2.7	2.5	2.3
Μέγιστη	1.2	-0.1	0.6	3.0	3.8	2.7	2.6	2.3
Ελάχιστη	-5.2	-2.2	-1.5	-0.2	0.4	0.4	1.9	2.2
Μέση	-1.6	-0.6	-0.3	0.9	1.7	1.9	2.4	2.3
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	-0.3	0.3	1.8	3.4				
Sep-14	Σημ. 1			Σημ.2				
May-15	-1.6	1.2	2.5					
Sep-15	1.5	2.5	3.0	3.0				
Apr-16	1.9	2.4	2.8	3.3				
Sep-16		2.2	1.9	2.3	3.0			
Apr-17		2.3	2.0	2.5	3.4			
Sep-17				2.9	3.0	3.0		
Apr-18				3.8	3.8	3.8		
Sep-18				4.5	4.7	4.6	4.6	
Apr-19				5.4	5.5	5.3	5.1	
Sep-19					5.3	4.8	4.4	4.1
					6.2	5.1	4.8	4.5
Μέγιστη	1.9	2.5	3.0	5.4	6.2	5.3	5.1	4.5
Ελάχιστη	-1.6	1.2	1.9	2.3	3.0	3.0	4.4	4.1
Μέση	0.6	2.1	2.4	3.5	4.4	4.4	4.7	4.3
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ	2.8	3.1	4.3	6.0				
Σημειώσεις:	Σημ. 1			Σημ.2				
1. Εξαφουμένου του ποσού της ενίσχυσης της κεφαλαιουχικής βάσης της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας €175 εκ για το 2015.								
2. Εξαφουμένης της μη-επαναλαμβανόμενης δημοσιονομικής επιβάρυνσης ύψους €1,685 εκ. από την πώληση μέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της ΣΚΤ στην Ελληνική Τράπεζα.								

Συμπέρασμα

Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της Κύπρου παραμένει σημαντικά ισχυρός δημιουργώντας συνθήκες περαιτέρω μείωσης του δημοσίου χρέους. Υπάρχει γενική εκτίμηση από τους οργανισμούς/φορείς που ετοιμάζουν μακροοικονομικές προβλέψεις ότι θα υπάρχει μείωση στους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας για την επόμενη διετία και σύγκλιση με το δυνητικό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης.

Όσον αφορά στις ανησυχίες, αυτές επικεντρώνονται κυρίως στους δημοσιονομικούς κινδύνους από τη λειτουργία του ΓΕΣΥ, στις επικείμενες δικαστικές αποφάσεις σχετικά με τις μισθολογικές αυξήσεις στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα και στο ενδεχόμενο αύξησης των κρατικών δαπανών με ρυθμό πέραν του αντίστοιχου των εσόδων.

Το ιδιωτικό χρέος παραμένει σε ψηλά επίπεδα παρά την πτωτική του τάση καθιστώντας την Κύπρο ευάλωτη σε επικείμενα εξωτερικές επιπτώσεις. Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή τροφοδότησης του ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ. Οι αρνητικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα το τέλος του καλοκαιριού με το κλείσιμο της αεροπορικής εταιρείας Thomas Cook πιθανόν να επιφέρει περιορισμό των μεγεθών από τον τουρισμό με αρνητικές επιπτώσεις στο ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

7.2 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

		Εξέλιξη Δημοσίου Χρέους												
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
A1	Εκατ. ευρώ	18 490	19 648	20 731	21 500	22 389	23 293	24 233	25 187	26 153	27 129	28 142	29 192	30 282
A2	ΑΕΠ Πραγματική	4.80	4.20	3.90	3.20	2.90	2.60	2.50	2.40	2.30	2.20	2.20	2.20	2.20
A3	Μεταβολή % Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-3.00	-2.00	1.40	0.50	1.20	1.40	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50	1.50
A4	Ονομαστική (1+A1)*(1+A2)/100	1.66	6.26	5.35	3.72	4.13	4.04	4.04	3.94	3.83	3.73	3.73	3.73	3.73
A5	Πρωτογενές Εκατ. ευρώ (A6*A1/100)	547	845	1 140	1 333	1 119	932	848	730	732	732	732	730	727
A6	Πλεόνασμα % ΑΕΠ	2.96	4.30	5.50	6.20	5.00	4.00	3.50	2.90	2.80	2.70	2.60	2.50	2.40
A7	Υπόλοιπο Εκατ. ευρώ (A8*A1/100)	19 417	18 724	21 258	20 942	20 405	19 944	19 575	19 334	19 104	18 887	18 685	18 497	18 325
A8	Χρέος % του ΑΕΠ	105.0	95.3	102.5	97.4	91.1	85.6	80.8	76.8	73.0	69.6	66.4	63.4	60.5
A9	Μέσο επιτόκιο έτους Τόκοι έτους (εκατ. ευρώ)	2.48	2.58	2.33	2.32	2.31	2.30	2.40	2.50	2.60	2.70	2.80	2.90	3.00
	Πηγές:	Στοιχεία από Προϋπολογισμό 2020 και ΣΠΔΠ 2020-2022												
		Fiscal Monitor April 2019, World Economic Outlook April 2019 και Third Post-Program Monitoring Discussions-Press Release and Staff Report 6/2019												
		Commission staff working document country report Cyprus 2019, 27/02/2019												
		Σημ. 1: Για την μετά το 2019 περίοδο έχουν χρησιμοποιηθεί οι πιο συντηρητικές προβλέψεις μεταξύ του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όσον αφορά στο μέσο επιτόκιο έτους με δεδομένη το ύψος επιτοκίου της τελευταίας έκδοσης έγινε υπόθεση ότι θα σταθεροποιηθεί στο 3.0%.												

7.3 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

Αποταμίευση και Επένδυση νοικοκυριών ως ποσοστού του μικτού διαθέσιμου εισοδήματος											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ευρωζώνη											
Επένδυση	11.5	10.8	9.4	9.3	9.2	8.8	8.4	8.3	8.2	8.4	8.8
Αποταμίευση	12.5	12.9	14.1	12.9	12.6	12.3	12.4	12.6	12.2	12.1	11.7
Ευρωζώνη Σύνολο	24.0	23.7	23.6	22.2	21.7	21.1	20.8	20.9	20.4	20.5	20.5
Κύπρος											
Επένδυση	20.3	19.6	15.9	13.7	10.7	8.6	7.5	7.6	7.8	8.6	10.2
Αποταμίευση	6.2	5.0	9.2	6.5	6.4	3.7	-1.8	-6.2	-4.5	-3.2	-3.1
Κύπρος Σύνολο	26.5	24.6	25.1	20.1	17.1	12.3	5.7	1.4	3.3	5.4	7.2
Σημ:	Η Επένδυση αφορά κυρίως στην αγορά και ανακαίνιση κατοικίας										
Πηγή:	Eurostat Πίνακες te00098 και te00131.										